

Bijlage 1 Kamerbrief Omgevingsveiligheid december 2021

Bestuurskern

Dir. Omgevingsveiligheid &
Milieurisico's
Cluster E

's-Gravenhage
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Behorend bij kenmerk

IENW/BSK-2021/291400

Datum

26 november 2021

Bijlage(n)

2

Voortgang projecten Programma 'Liever een goede buur'

Op 3 december is uw Kamer geïnformeerd over de voortgang van het programma Liever een goede buur. Op verschillende projecten zijn resultaten geboekt. Het project 'Nieuwe taken beleggen' is inmiddels afgerond door de oplevering van het afwegingskader voor rijksmedewerkers. Daarnaast rondt het project 'Markttoegang en integriteit' in het eerste kwartaal 2022 het project op. Verder is op veel projecten veel procesmatige voortgang geboekt, deze opgaven vragen namelijk inzet van meerdere organisaties in het stelsel. De projecten hebben onderling een nauwe samenwerking in de opvolging van het adviesrapport van de commissie Van Aartsen. Ook is er samenwerking tussen de projecten, zoals bij de organisatie van een bestuurlijke bijeenkomst op 7 februari 2022. Met het oog op de efficiëntie is er één gezamenlijke bijeenkomst voor de betrokken partijen in het stelsel georganiseerd. Hier staan een aantal projecten geagendeerd, namelijk opdrachtgeverschap, markttoegang en integriteit, professionaliseren van beleids- en uitvoeringscyclus en bestuurlijke aandacht. Door meerdere bestuurders samen te brengen, geven we gezamenlijk de aandacht aan het verbeteren van de leefomgeving door een sterker VTH-stelsel en biedt het inspiratie voor het optreden tegen milieucriminaliteit.

Hieronder staat voor een aantal projecten de inhoudelijke voortgang vermeld, zowel voor de projecten onder het Actieplan aanpak milieucriminaliteit als onder de Uitvoeringsagenda-VTH.

Voortgang Actieplan aanpak milieucriminaliteit

Samen met de minister van JenV is de staatssecretaris van IenW de trekker van het Actieplan aanpak milieucriminaliteit. Het Actieplan Aanpak Milieucriminaliteit is ruim een jaar geleden gestart. De projecten die onder het actieplan lopen, leveren kleine verbeteringen op diverse onderdelen op. Echter, voor grote verbeteringen zijn meer fundamentele ingrepen nodig in de keten. Een slagvaardiger en effectievere strafrechtketen vraagt extra capaciteit bij in de gehele keten, inclusief Openbaar Ministerie en rechterlijke macht. Evenals een aanpassing van de taakverdeling nodig is voor de versterking van de expertise en het wegnemen van de inefficiënte overlap tussen de opsporingsdiensten. Dit vraagt onder andere een forse financiële impuls als het gaat om mensen en middelen in de gehele keten. De tussenresultaten van de lopende projecten staan hieronder vermeld.

Bestuurlijke aandacht voor Milieucriminaliteit

Om de bestuurlijke aandacht voor grijze milieucriminaliteit te vergroten zijn tien

goede voorbeelden van de aanpak van grove overtredingen van milieuvoorschriften door een positieve bemoeienis van een bestuurder in kaart gebracht. Deze goede praktijkcases worden gedeeld in de eerste helft 2022 via artikelen en podcasts. Het doel is dat bestuurders hun kennis en handelingsopties verbreden en inspiratie opdoen, maar daarnaast ook zelf actief aan de slag te gaan om milieucriminaliteit te voorkomen. Ook komt er een handreiking voor burgers om grijze milieucriminaliteit te herkennen en op de juiste plaats te melden. Deze is naar verwachting begin 2022 gereed. Deze goede voorbeelden staan geagendeerd voor de bestuurlijke bijeenkomst voor bestuurders van gemeenten, provincies, waterschappen en omgevingsdiensten op 7 februari 2022. Doel van deze bijeenkomst is dat het delen van voorbeelden van een goede aanpak van milieucriminaliteit die andere bestuurders gaat inspireren om hier ook een meer leidende rol in te nemen.

Bestuurskern

Dir Omgevingsveiligheid &
Milieurisico's
Cluster E

Datum

22 november 2021

Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingswet (LHSO)

Een brede interbestuurlijke werkgroep (IenW, VNG, IPO, UvW, ODNL, OM, Politie) is gekomen tot een aantal aanbevelingen op de wijziging van de LHSO, om zo ook onder de Omgevingswet op een goede wijze invulling te geven aan de handhaving. Onder de aanbevelingen vallen onder andere de visie op de relatie tussen bestuur- en strafrecht, de reikwijdte van het instrument en een stappenplan om tot een passende interventie te komen. De finale versie van de LHSO wordt ter vaststelling aangeboden aan het Bestuurlijk Omgevingsberaad van maart 2022. Hierna wordt uw Kamer hierover geïnformeerd.

Onafhankelijkheid

Met medewerkers van omgevingsdiensten, Openbaar Ministerie, opsporingsdiensten en bevoegde gezagen, maar ook met voormalig bestuurders en bestuursadviseurs zijn interviews gehouden over de wijze waarop oneigenlijke bestuurlijke inmenging plaatsvindt binnen de dagelijkse praktijk van VTH. Het blijkt dat oneigenlijke bestuurlijke inmenging niet alleen gaat om doelbewust crimineel handelen door bestuurders. Vaak vindt oneigenlijke bestuurlijke inmenging plaats vanuit met op zichzelf goede bedoelingen, zoals het behouden van werkgelegenheid, terwijl er met de inmenging wel risico's op het gebied van milieu, veiligheid en gezondheid worden genomen die volgens beleid, wet- en regelgeving voorkomen moeten worden.

De in ontwikkeling zijnde maatregelen zullen betrekking hebben op bewustwording en versterking van kritisch samenspel tussen ambtelijke organisatie en bestuurders, het meer op afstand van de politiek laten nemen van handhavingsbesluiten, meer transparantie in de overwegingen die ten grondslag liggen aan sanctiebesluiten en een verbetering van de beleids- en uitvoeringscyclus, zodat gerechtvaardigde bestuurlijke beïnvloeding effectief kan plaatsvinden.

Het voorstel met maatregelen staat ter bespreking op de agenda voor de bestuurlijke bijeenkomst op 7 februari 2022. Na verwerking van de opgehaalde resultaten wordt het definitieve advies aangeboden aan het Bestuurlijk Omgevingsberaad van maart 2022 voor besluitvorming over de opvolging van de aanbevelingen.

Markttoegang en integriteit

Er zijn verschillende wettelijke mogelijkheden om malafide bedrijven de toegang tot de markt te ontzeggen. Het project 'Markttoegang en integriteit' zet zich in om bestuurders te informeren over deze mogelijkheden. Hiervoor heeft het

Landelijk Bureau Bibob (LBB) medewerkers van verschillende overheidsinstellingen voorgelicht over de Wet Bibob in relatie tot milieu, subsidies, vastgoed en de omgevingsvergunning bouwen. Daarnaast loopt sinds dit jaar het Programma inspectie en certificeren bij de Inspectie Leefomgeving en Transport waarin per certificeringsstelsel (in totaal 35) wordt gekeken hoe in dat stelsel het private toezicht is geregeld. Om ook de bestuurders meer bewust te maken van de mogelijkheden tot het ontzeggen van markttoegang, besteedt de bestuurlijke bijeenkomst van 7 februari 2022 aandacht aan de bestaande instrumenten en op welke wijze deze effectiever kunnen worden ingezet.

Bestuurskern
Dir Omgevingsveiligheid &
Milieurisico's
Cluster E

Datum
22 november 2021

Strafrechtelijke proces/capaciteit strafrechterketen

De uitvoering van het plan van aanpak wordt voortvarend aangepakt. Dit gebeurt op de thema's die zijn benoemd in de brief van 3 december 2020¹:

1. de sturing op zaken door het vaststellen van een sturingsmodel hoe er gestuurd kan worden op onderzoeken en strafzaken. 2. Versterken van de informatiepositie door een betere samenwerking tussen de landelijke milieukamer en regionale omgevingsdiensten en politie. 3. De kennis en kwaliteit van alle betrokken in de gehele keten moet verbeteren. Er wordt gewerkt aan een kennisbasisniveau, wat wordt vastgesteld in de Strategische Milieukamer. Ook wordt onderzocht in welke mate de scholing aangepast kan worden bij de politieacademie en de bijzondere opsporingsdienst (BOD). 4. Meer werken vanuit geprioriteerde thema's. Omdat de opsporing van milieucriminaliteit te gefragmenteerd is², is onderdeel van het plan van aanpak een discussie over de taakverdeling van milieutaken tussen partners, waaronder de politie. Ter voorbereiding van de politieke besluitvorming wordt in januari 2022 een 'pressure cooker sessie' georganiseerd met leden van de Strategische Milieukamer, de ministeries van JenV, LNV en IenW en de nationale politie om de strafrechterketen slagvaardiger te maken door het bieden van een oplossing voor een effectievere taakverdeling.

Voortgang Uitvoeringsagenda-VTH

Net als in het Actieplan Aanpak Milieucriminaliteit zijn de eerste resultaten voor de uitvoeringsagenda-VTH geboekt.

Afwegingskader Nieuwe taken beleggen

Afgelopen oktober is het Afwegingskader 'Nieuwe taken beleggen' (bijlage 2) vastgesteld in het Bestuurlijk Omgevingsberaad. Het beleggen van taken kan op Rijks-, provinciaal en gemeentelijke niveau. Met dit kader heeft de rijksmedewerker een tool in handen hoe dit belegd moet worden.

Afhechten bestaande afspraken

Vanuit eerder gemaakte afspraken is het van belang dat het bevoegd gezag het basistakenpakket volledig onderbrengt bij omgevingsdiensten. Voor het project 'Afhechten bestaande afspraken' zijn interviews afgenomen bij provincies, gemeenten en omgevingsdiensten om de omvang te bepalen. Hieruit blijkt dat alle provincies hun basistaken belegd hebben bij een omgevingsdienst, maar een aantal gemeenten niet. Kwantitatieve data van de omgevingsdiensten

¹ Kamerstukken II 22343, nr. 293

² rapport van de adviescommissie over de versterking van het VTH stelsel onder leiding van de heer Van Aartsen (Om de leefomgeving) (Kamerstukken II 22343 nr. 295) en het Dreigingsbeeld Milieucriminaliteit 2021 (Kamerstukken II 22343 nr. 299)

ondersteunen dit beeld³. Om duidelijkheid te verkrijgen welke gemeenten en welke taken het betreft loopt momenteel een onderzoek. Deze doorvoering is één van de aanbeveling van de commissie Van Aartsen. Vandaar dat dit project wordt meegenomen in de opvolging van de aanbevelingen van de commissie Van Aartsen. Meer informatie hierover is te vinden in de Kamerbrief versterking VTH-stelsel.

Bestuurskern
Dir Omgevingsveiligheid &
Milieurisico's
Cluster E

Datum
22 november 2021

Professionaliseren van de beleids- en uitvoeringscyclus

Om de beleids- en uitvoeringscyclus beter op elkaar aan te sluiten, zijn vragen uitgezet bij het Rijk, provincies, waterschappen, omgevingsdiensten en gemeenten om te inventariseren waar de knelpunten zitten. Ook zijn drie casusbijeenkomsten georganiseerd, waarin besproken is welke veranderingen nodig zijn in de aansluiting tussen beleid en uitvoering. De in ontwikkeling zijnde maatregelen zijn erop gericht dat omgevingsdoelen centraal komen te staan in de sturing in plaats van bijvoorbeeld het aantal toezichtbezoeken. Daarbij moeten omgevingsdiensten voldoende capaciteit hebben om bruikbare informatie vanuit de uitvoeringspraktijk aan te reiken voor het stellen van beleidsprioriteiten door het bevoegde gezag. Een systeem van visitaties in aanvulling op de bestaande collegiale toetsing en 2e lijn toezicht op het doorvoeren van verbeteringen in de gezamenlijke regionale sturingscyclus verbetert het samenspel van bevoegde gezagen en omgevingsdiensten. Op deze wijze dragen beide soorten organisaties bij aan het realiseren van omgevingsdoelen. Bovendien zullen voorstellen worden gedaan zodat bevindingen in de uitvoeringspraktijk van invloed kunnen zijn op eventuele bijstelling wetgeving, kennis en financiering. De opgehaalde informatie leidt tot een voorstel met maatregelen om aan te bieden aan het Bestuurlijk Omgevingsberaad van maart 2022 voor besluitvorming over de opvolging van het voorstel.

Kwaliteitscriteria

De huidige set kwaliteitscriteria is toe aan vernieuwing. In 2022 levert het project in aanvulling op de bestaande kwaliteitscriteria voor VTH vijf competentieprofielen op die passen bij de zes VTH-rollen: projectleiding/casemanagement, strategische ontwikkeling fysieke leefomgeving, vergunningverlening, toezicht & handhaving, specialistisch advies en omgevingsmanagement. Daarnaast vindt een aanpassing van de juridische verwijzingen plaats, zodat de teksten verwijzen naar de Omgevingswet en aansluiten bij de instrumenten en procedures onder de Omgevingswet. Hiermee bieden de kwaliteitscriteria duidelijke competentieprofielen, waarmee de kwaliteit van de verschillende rollen in het VTH is gewaarborgd.

Opdrachtgeverschap

Goed opdrachtgeverschap steunt op het contact met elkaar. Eerder onderzoek concludeerde dat goed opdrachtgeverschap ontbrak⁴. Daarom is ingezet op de organisatie van bestuurlijke netwerkbijeenkomsten, waarbij zaken rond het opdrachtgeverschap en de samenwerking tussen bevoegd gezag en omgevingsdienst ter sprake komen. Inmiddels heeft één bijeenkomst plaatsgevonden. Vanwege het succes van deze bijeenkomst is een netwerk van VNG, gemeenten, IPO, provincies, Omgevingsdienst NL en omgevingsdiensten opgericht. Dit netwerk versterkt de samenwerking tussen opdrachtgever en

³ Kamerstukken II 22343 nr. 300

⁴ Kamerstuk 33 118 nr. 122

opdrachtnemer. Hierdoor leren ook andere regio's van de besproken zaken. Het opdrachtgeverschap staat ook geagendeerd op de bestuurlijke bijeenkomst op 7 februari 2022.

Bestuurskern
Dir. Omgevingsveiligheid &
Milieurisico's
Cluster E

Kennisinfrastructuur

Om inzicht te krijgen in de belemmeringen bij kennisdeling is een probleemanalyse opgesteld en zijn voorstellen gedaan om de kennisinfrastructuur te verbeteren (bijlage 3). Uit de probleemanalyse blijkt onder andere dat de specialisten bij verschillende diensten veelal over een goed netwerk in hun eigen vakgebied beschikken. Er zijn echter administratieve belemmeringen om medewerkers in te zetten bij andere omgevingsdiensten en er is sprake van schaarse capaciteit. Hierdoor wordt minder kennis gedeeld dan wenselijk en noodzakelijk is. Voorgesteld wordt om kennisintensieve taken bij een beperkt aantal omgevingsdiensten te beleggen, om zo te waken voor een level playing field voor bedrijven. Deze concentratie heeft voor de VTH-taken voor BRZO-bedrijven al plaatsgevonden. Verkend wordt of dit kan worden uitgebreid voor meer taken waar veel inhoudelijke kennis voor vereist is. Een andere mogelijkheid is een structuur waarin omgevingsdiensten meer gebruik kunnen maken van elkaars specialisten. De verdere uitwerking van de aanbevelingen voor het versterken van de kennisinfrastructuur VTH wordt opgepakt in de opvolging van de aanbevelingen van de commissie Van Aartsen.

Datum
22 november 2021